

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ТА ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

Б.Ф. Ширко, В.М. Гончар

Надслучанський інститут НУВГП, lisinstitut@nuwm.edu.ua

Лісове господарство є складною галуззю народного господарства, основним завданням якої є посадка, догляд і вирощування лісу до віку головної рубки. Лісозаготівельним є виробництво у процесі якого здійснюється лісозаготівля, первинна обробка і доставка деревних ресурсів на нижні склади.

Організація лісового господарства включає комплекс робіт по вивченню лісового фонду з метою розробки системи міроприємств по організації лісогосподарського виробництва.

Головною метою організації використання лісогосподарського виробництва є постійне збільшення прибутків за рахунок ефективного використання лісових ресурсів.

Одним із важливих напрямків ефективного використання та збереження лісів є пошук резервів, створення та використання лісових ресурсів на засадах вирощення швидкорослих деревостанів, ефективного використання дров'яної маси, раціональної переробки, комплексного використання по рубкових решток (листя, гілок, кори, стружки, тирси, коріння), недеревних порід.

В основному лісові ресурси одержують від рубок головного користування, рубок формування та оздоровлення лісів, а також від посадки швидкорослих дерев для одержання енергетичної біомаси.

На сьогоднішній день більша частина відходів (а в окремих випадках і повністю) від всіх видів рубок спалюється в лісі, що призводить до безгосподарності та забруднення навколишнього середовища.

Майже не використовуються відходи в переробних цехах, підприємствах, на верхніх і нижніх складах, на сільських пилорамах. Відходи в основному, вивозяться на сміттєзвалища, що в значній мірі впливає на екологічний стан навколишнього середовища. Забруднюється атмосфера, ґрунти, ґрунтові води.

В період економічної кризи, дефіциту енергетичних ресурсів в Україні таке використання лісових ресурсів не допустиме.

А тому необхідно провести організаційні роботи по ефективному (економічному) використанні лісових ресурсів і зокрема відходів лісозаготівельних і лісопереробних виробництв.

Крім цього постійне підвищення цін на енергетику спонукає до пошуку нових, економічно обґрунтованих видів енергоносіїв та їх переробки, зокрема створення підприємств по переробці відходів деревини та виготовлення з неї пілетів, брикетів, іншої продукції деревного та недеревного походження, як альтернативу використання природного газу та електроенергії.

Одним з шляхів ефективного використання лісових ресурсів є виготовлення і застосування біопалива з деревних відходів як заготівельно так і переробного виробництва, а також з біомаси швидкоростучих дерев.

Результати досліджень і розрахунків, а також досвід передових лісогосподарських підприємств «Віноблагролісу» свідчать про те, що виробництво і використання біопалива дають значний економічний ефект в порівнянні з використанням природного газу.

Практика будівництва і функціонування мінізаводу по переробці деревних і недеревних відходів на паливні брикети і пілети обходиться підприємству до 1,0 млн грн. Продуктивність такого заводу 600 кг брикетів за годину або за двохзмінну роботу за добу завод може переробити до 40м³ деревних відходів і випускати до 10 т. брикетів.

Дослідження, які проводились в одному з Поліських районів України (ДП «Березнівське лісове господарство»), показали, що дров'яна маса, яка заготовлена за 2016 рік від рубок головного і доглядових рубань, становить 28235,8 м³.

Переробити цю дров'яну масу на брикети знадобиться цілий рік роботи двом мінізаводам.

Теплотворна здатність однієї тисячі кубічних метрів газу дорівнює теплотворній здатності 3,7 тонн дров (або 4,6 – 5 м³). Відпускна ціна за 1м³ дров по лісгоспу становить 254,17грн., або 1285,85 грн за 5м³. Ціна однієї тисячі кубічних метрів газу для комунальних, промислових і бюджетних підприємств і установ склала за 2016 рік 8521 грн. Тобто ціна брикетів з деревних відходів в 6,6 разів менша за вартість газу.

За рік промисловими, комунальними і бюджетними організаціями одного району було спожито 5570 тис.м³ газу і 20000 тис. м³ використало населення району по ціні 687,90 грн за 1000 м³. Всього по Березнівському району використано 25570,0 тис. м³ на суму 184991687,0 грн.

Одним лісгоспом (ДП «Березнівське лісове господарство») заготовлено за рік 28235,8 м³ дров'яної маси і 13400м³ неліквідної деревини (в основному хмизу).

Цю дров'яну деревину два мінізаводи (досвід роботи «Віноблагролісу», вартість закупівлі і монтажу кожного біля 1 млн. грн., за два – 2 млн. грн.), можуть переробити за 1 рік.

Провівши відповідні розрахунки видно, що заготовлені тільки дрова можуть замінити по теплотворній здатності 5647160,0 м³ газу.

Тобто перевівши на тверде паливо котельні в районі повністю може забезпечити промислові, комунальні підприємства і бюджетні організації дров'яними брикетами, пілетами.

Економічний ефект від використання тільки дров'яної маси на заміну природного газу за рік лише по одному району Поліської зони України складе:

$$V_{\text{газу}} = Q_{\text{г}} \times \text{Ц}_{\text{г}} = 5570 \text{ тис. м}^3 \times 8521,0 \text{ грн} = 47461970,00 \text{ грн}$$

$$V_{\text{дров}} = \frac{Q_{\text{д}}}{5 \text{ м}^3} \times \text{Ц}_{\text{д}} = \frac{28235,8}{5} \times 1285,85 = 7261400,68 \text{ грн}$$

Економія від запровадження використання деревних брикетів, як альтернативного палива природного газу складе біля 42 млн грн. за рік. І це при тому, що розрахунки зроблені тільки по дров'яній масі. Не враховано можливість використання неліквідної деревини, відходів переробних підприємств, пилорам. Якщо організувати їх раціональне використання, заощадження газу і економії коштів зміниться в рази. Звичайно в розрахунках не враховано закупівлю і монтаж мінізаводів по переробці деревини на брикети, а також затрати на переобладнання котелів на тверде паливо. Перевід котелень на тверде паливо та закупівлю мінізаводів окупиться за зекономлені кошти за 1–2 роки.

Зважаючи на перспективу переходу в майбутньому на альтернативні види палива і зокрема на відходи лісозаготівельного виробництва та переробних підприємств, а також на використання дров'яної маси необхідно практикувати лісовирощування, і особливо швидкорослих деревостанів, поліпшувати відтворення лісосировинних ресурсів шляхом впровадження плантаційного лісорозведення (особливо на непридатних для сільськогоспо–дарського виробництва – (дегредованих) землях яких в Рівненській області нараховуються біля 120тис.га.); вирощування лісонасаджень із швидкорослих деревних порід, введення в лісові культури тополі, модрина, верби та

інших продуктивних деревних порід. Завдяки цьому, вдасться скоротити оборот рубки деревних порід до 10–15 років, а в окремих випадках до 2–3 років.

Доведення лісистості України з 15,9% до 20%, дасть змогу, в перспективі, забезпечити лісопромисловий комплекс сировинними ресурсами, перейти на альтернативні до природного газу види палива, зекономити значні кошти для бюджетів як місцевих так і державних, поліпшити кліматичні умови, зменшити негативний вплив шкідливих викидів газів в атмосферу, а також збільшити рекреаційний потенціал лісів і його позитивний вплив на здоров'я людей. [6]

Список використаних джерел:

1. Лісовий кодекс України. Введений в дію постановою Верховної Ради України від 21 січня 2014 року. – К.: Мін лісгосп України, 1994. – 54с., та з внесеними змінами від 8 лютого 2006 р.
2. Енергетична стратегія України на період до 2030 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15 березня 2006 року №145–Р) інтернет ресурс. – <http://zakon.rada.gov.ua/signal/kr06145a.doc>.
3. Лакіда П.І., Гелтуха Г.Г., Василюшин Р.Д. Енергетичний потенціал біомаси в Україні. ННІЛСПГ.– К.:Видавничий центр НУБІП України, 2011–28с.
4. Онищенко В.О. Організація виробництва: навч. посіб./В.О. Онищенко, О.В.Редкін, А.С.Старовірець та інші. – К.: Лібра, 2003. – 335с.
5. Сенько Є.І. Організація планування, та управління на підприємствах лісового і садово–паркового господарства: навч. посіб. (Є.І. Сенько. – К.: Знання, 2012. – 487с.)
6. Сиякевич І.М. Економіка галузей лісового комплексу: Підручник. – Львів: Світ, 1996. – 184с.
7. Сиякевич І.М. Економіка лісокористування: Навчальний підручник. – Львів.: ІЗМ, – 2000. – 402с.